

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Попов Б.Ю.,

Науковий керівник: Скляр Р.В., к.т.н.,

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна

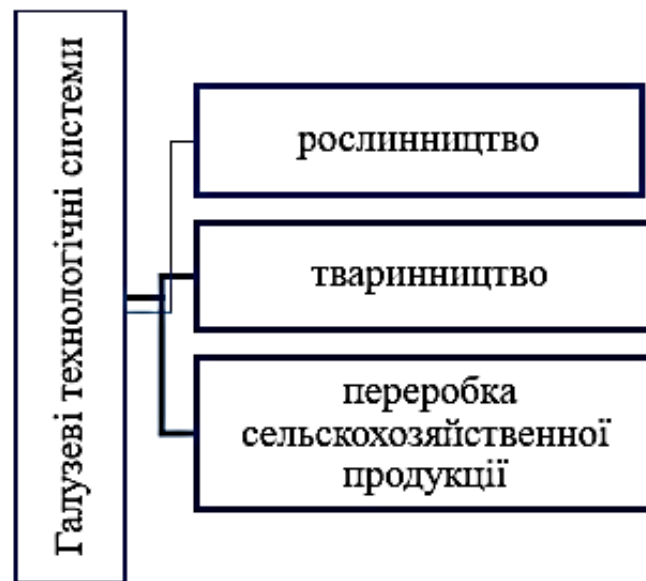
Необхідність удосконалення управління сільськогосподарським виробництвом обумовлена кількісними і якісними змінами, що відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування підприємств АПК. Перш за все, економічний відтворювальний процес в сільському господарстві тісно переплітається з природно-кліматичними та біологічними процесами. Ряд авторів, підкреслюючи їх вплив на сільськогосподарське виробництво, відзначають, що в аграрній сфері економічні аспекти відтворення найтіснішим чином пов'язані з природно-біологічними законами розвитку живих організмів, що проявляється в існуванні складних біотехнологічних процесів і наявності особливих вимог не тільки до виробництва, але і до транспортування, зберігання і збуту продукції. У багатьох роботах науковців відзначається істотний і непередбачуваний вплив погодно-кліматичних умов на характер і результати аграрного виробництва. Виробництво продукції рослинництва і тваринництва здійснюється в різноманітних і непостійних погодних умовах, які можуть значно відрізнитися в один і той же відрізок часу, але в різні роки. Така залежність заснована на проявах «стихійності» і вносить нестійкість в розвиток сільськогосподарської організації [1-3].

В цілому, всі автори сходяться на думці, що обсяг одержуваного додаткового продукту в аграрному виробництві в меншій мірі залежить від ефективності виконання виробничо-технологічних процесів з огляду на більшої значимості таких факторів як погодні умови, параметри якості ґрунту, фітосанітарна обстановка і так далі. Найважливіше місце в ряді особливостей сільського господарства займає земля, як основний засіб виробництва. У літературі підкреслюється, що земля - це невичерпне елемент відтворювального процесу, який безпосередньо залучений в систему економічних відносин [4-6].

З плином часу підвищується адаптивність технологічних систем до інновацій – широке поширення, в тому числі і в сільськогосподарському виробництві, отримують автоматизовані і роботизовані технологічні системи. Використовуються нові технології контролю якості продукції, включаючи операційний

контроль. Підвищується відповідальність працівників і вимоги до рівня їх кваліфікації. Істотним фактором функціонування технологічних систем став виробничий і корпоративний менеджмент, що забезпечує випуск конкурентоспроможної продукції та економічну ефективність виробництва. Широко застосовуються спеціальні технології логістики, оптимізації витрат і фінансування. Підвищується роль виробничої культури і соціального забезпечення працівників. Таким чином, сучасні технологічні системи можуть виступати в ролі «несучої конструкції» для формування системи процесного управління.

Специфікою диверсифікованого сільськогосподарського підприємства, яка впливає на цю ієрархічність, є наявність в його виробничій структурі ще й галузевих технологічних систем. На рівні великого сільськогосподарського підприємства, як правило, виділяється три галузеві технологічні системи. Галузеві технологічні системи взаємопов'язані між собою матеріальними потоками, які для одних технологічних процесів являють собою продукти (напівфабрикати), а для інших служать сировиною.

Рис. 1. Технологічні системи

Певні види кормів (наприклад, зелений корм) направляються в тваринництво безпосередньо з рослинництва, минаючи стадію переробки.

Отримані в процесі переробки корму (комбікорм, силос, сінаж, кісткове борошно, соєве молоко і т.п.) також направляються в тваринництво. З тваринництва в рослинництво надходять добрива [6]. Послідовно взаємодіючи між собою, галузеві технологічні системи формують два виробничо-технологічних переділу. При цьому під виробничо-технологічним переділом розуміється завершений результат галузевої технологічної системи, отриманий у

вигляді готової продукції, яка може бути реалізована чи використана в якості напівфабрикату іншою галузевою технологічною системою. В умовах диверсифікації виробництва відбувається прогресуюче ускладнення розглянутих систем.

З метою визначення основних контурів процесного управління сільськогосподарським підприємством, доцільно, кожен галузеву технологічну систему розглянути через призму однорідних технологічних процесів, зберігши при цьому ознаки видової класифікації процесів на паралельні і послідовні. У тваринництві виділяють такі однорідні технологічні процеси, що застосовуються до різних видів тварин, як «утримання основного стада» і «виращування молодняку». В рослинництві – три послідовних однорідних технологічних процеси: вирощування сільськогосподарських культур; збір врожаю; переробка продукції, що використовується при виробництві різних видів сільськогосподарської продукції. Одним з важливих чинників виділення трьох однорідних технологічних процесів в рослинництві є різна ступінь ймовірності отримання очікуваних результатів – тобто виробництво продукції в планованих параметрах обсягу і якості. Відповідно, розрізняється і ступінь ризику неотримання продукції. Під впливом природно-кліматичних та інших факторів найменша ймовірність отримання результату і найбільш високий ступінь ризику втрати продукції властива технологічним процесом вирощування сільськогосподарських культур.

На етапі збирання врожаю відзначається велика ймовірність отримання результатів і менший ступінь ризику. Процес переробки продукції відрізняється найбільшою ймовірністю отримання товарної продукції, при збереженні певних ризиків. Слід зазначити, що виділені однорідні технологічні процеси в рослинництві задають виробничий контур процесного управління, без урахування логістичних, допоміжних процесів і процесів управління, який, разом з тим, є «фундаментом» всіх наступних побудов моделі процесного управління і мережі процесів для аграрного виробництва. Взаємопов'язані і послідовні процеси, збудовані відповідно до ланцюжка створення доданої цінності, дозволяють на відміну від інших моделей акцентувати увагу, в тому числі на управлінні вартістю продукції (виробничими витратами), що вкрай важливо для аграрного виробництва.

Наскрізні ланцюжка доданої цінності будуються по продуктовому ознакою і пронизують всю діяльність сільськогосподарського підприємства від постачальників до покупців, що важливо з точки зору концентрації уваги на управлінні найбільш значущими для господарства номенклатурними позиціями, обіговими коштами і економічною ефективністю виробництва.

Для великих сільськогосподарських підприємств, що мають складну організаційну структуру і систему взаємозв'язків між внутрішніми підрозділами, повинна бути виділений ланцюжок видів послідовної діяльності, що мають стратегічне значення для агрохолдингів з точки зору додаткових цінностей, що формуються. В цілому управління галузями АПК має бути націлене на ефективне використання всіх факторів виробництва, при постійному вдосконаленні діяльності в рамках зміни технологій виробництва, дбайливе витрачання наявних ресурсів. Процеси вдосконалення в складі групи управління визначають тенденції і напрямки розвитку основних процесів в залежності від аналізу і прогнозованих напрямків діяльності організації.

Безпосередньо процес оптимізації включає в себе пошук інформації для виявлення, з одного боку, існуючих «вузьких місць», а з іншого - пошук «потенційних можливостей» для удосконалення процесного управління з метою збільшення вартості бізнесу. Подібну систему управління можна описати словами шведського експерта в області процесного управління Клаес Берліна, як «процес оптимізації процесів при створенні цінностей для споживачів як внутрішніми, так і зовнішніми клієнтами».

Висновки. Отже, до найважливіших завдань вдосконалення виробничо-господарських процесів в сільськогосподарському виробництві слід віднести:

- створення системи адаптивних процесів, націлених на швидкі зміни відповідно до змін у зовнішньому середовищі;
- впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, які зачіпають основні аспекти діяльності підприємства.

Список літератури

1. Машини, обладнання та їх використання в тваринництві: підручник для здобувачів ступеня вищої освіти закладів вищої освіти / Р.В. Скляр та ін. К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 608 с.

2. Скляр О.Г., Болтянська Н.І. Механізація технологічних процесів у тваринництві: навч. посібник. Мелітополь: Колор Принт, 2012. 720 с.

3. Скляр Р.В., Скляр О.Г. Аналіз енергетичної ефективності метантенка. Праці ТДАТУ. Мелітополь, 2015. Вип. 15. Т.2. С. 316-322.

4. Скляр О.Г., Болтянська Н.І. Основи проектування тваринницьких підприємств: підручник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 380 с.

5. Скляр Р.В., Скляр О.Г. Напрями використання органічних ресурсів у тваринництві. Праці ТДАТУ. Мелітополь, 2011. Вип. 11. Т.5. С.210-217.

6. Скляр Р.В., Скляр О.Г. Методологія оптимізації ресурсовикористання у тваринництві. Праці ТДАТУ. Мелітополь, 2011. Вип. 11. Т.5. С. 245-251.